

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริ ทฤษฎีใหม่ของเกษตรกรบ้านโป่งแก่งพัฒนา ในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษา ปัจจัยความสำเร็จของการรวมกลุ่มและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จากการดำเนินชีวิตตามแนวพระราชดำริ ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สองพร้อมทั้งหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ได้มีการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรสมาชิกธนาคารหมู่บ้าน โดยมีระเบียบวิธีการศึกษาดังต่อไปนี้

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) โดยศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลพื้นฐานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯและจากหนังสือ บทความในวารสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัย และเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบการศึกษาให้สมบูรณ์
2. ศึกษาข้อมูลจากภาคสนาม (Field Study) ดำเนินการศึกษาจากภาคสนามโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กับเกษตรกรสมาชิกธนาคารหมู่บ้าน หมู่บ้านโป่งแก่งพัฒนา ตำบลไร่ใหม่พัฒนา อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้แบบสุ่มตัวอย่างของกลุ่มเกษตรกรบ้านโป่งแก่งพัฒนาในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี จำนวนทั้งสิ้น 6 กลุ่ม จำนวน 567 คน ได้แก่

1. สมาชิกกลุ่มธนาคารหมู่บ้าน จำนวน 272 คน
2. สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์สัจจะ จำนวน 107 คน
3. สมาชิกกลุ่มกองทุนเพื่อการเกษตร จำนวน 70 คน
4. สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เงินแสน จำนวน 49 คน
5. สมาชิกกลุ่มกองทุนเงินล้าน จำนวน 37 คน

6. สมาชิกกลุ่มกองทุน กขคจ จำนวน 32 คน

ซึ่งกลุ่มประชากรที่ศึกษาเป็นการเลือกแบบสุ่มตัวอย่างจากจำนวนสมาชิกทั้งหมดจำนวน 567 คนโดยไม่ได้แยกเก็บตามกลุ่มแต่ละกลุ่ม จากตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ R.V. Krehcie และ D. W. Morgan (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2547, น. 129) ได้จำนวนตัวอย่าง 234 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในส่วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อนำใช้นั้นได้จัดทำขึ้นจากแนวคิดและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง นำมาสร้างแบบสอบถามโดยเนื้อหาสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการศึกษา และมีประเด็นในการศึกษาแบ่งเป็นคำถาม 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่เป็นสมาชิก ประสบการณ์ในการฝึกอบรม และการเข้าร่วมกิจกรรมของศูนย์ฯ ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายฯ ลักษณะของคำถามเป็นแบบเลือกคำตอบที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบโดยอิสระ จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อความสำเร็จในการรวมกลุ่ม ประกอบด้วย ปัจจัยภายในกลุ่ม ครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

- ผู้นำ/ภาวะผู้นำ ลักษณะคำถามปลายปิดให้เลือกตอบทั้งหมด จำนวน 8 ข้อ
- การทำกิจกรรมร่วมกันผู้นำ ลักษณะคำถามปลายปิดให้เลือกตอบทั้งหมด จำนวน 8 ข้อ

- การจัดการและบริหารกลุ่ม ลักษณะคำถามปลายปิดให้เลือกตอบทั้งหมด จำนวน 6 ข้อ

ปัจจัยภายนอกกลุ่ม ครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้

- การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก ลักษณะคำถามปลายปิดให้เลือกตอบทั้งหมดจำนวน 5 ข้อ

- การได้รับข้อมูลและข่าวสาร ลักษณะคำถามปลายปิดให้เลือกตอบทั้งหมดจำนวน 5 ข้อ

แบบสอบถามส่วนนี้ใช้วัดระดับปัจจัยความสำเร็จในการรวมกลุ่มทั้งภายในและภายนอกกลุ่ม แบบมาตราส่วนประเมินค่าแบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยเกณฑ์การวัดใช้ระบบ (Rating Scale) ซึ่งเป็นคะแนนเชิงบวก (Positive) มีคะแนนดังนี้

คะแนน	ข้อความเชิงบวก
-------	----------------

มากที่สุด	5
-----------	---

มาก	4
-----	---

ปานกลาง	3
---------	---

คะแนน	ข้อความเชิงบวก
-------	----------------

น้อย	2
------	---

น้อยที่สุด	1
------------	---

เกณฑ์การวัดปัจจัยความสำเร็จ ใช้ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อปัจจัยภายในและภายนอก และแบ่งเกณฑ์ออกเป็น 2 ระดับ คือ

กลุ่มความสำเร็จสูง หมายถึง กลุ่มที่มีค่าคะแนนความคิดเห็นเท่ากับหรือสูงกว่าค่าเฉลี่ย

กลุ่มความสำเร็จต่ำ หมายถึง กลุ่มที่มีค่าคะแนนความคิดเห็นต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโดยปัจจัยภายในกำหนดดังนี้

ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า	4.00	=	ความสำเร็จต่ำ
------------------	------	---	---------------

4.00 ขึ้นไป	=	ความสำเร็จสูง
-------------	---	---------------

ปัจจัยภายนอกกำหนดดังนี้

ค่าเฉลี่ยต่ำกว่า	3.61	=	ความสำเร็จต่ำ
------------------	------	---	---------------

3.61 ขึ้นไป	=	ความสำเร็จสูง
-------------	---	---------------

ส่วนที่ 3 การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตเมื่อปฏิบัติตามแนวพระราชดำริ ทฤษฎีใหม่ด้านเศรษฐกิจ รายได้ หนี้สินและ การออม ลักษณะของคำถามเป็นแบบเลือกคำตอบที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบโดยอิสระ จำนวน 4 ข้อ

ด้านสังคม

- การทำกิจกรรมร่วมกันในชุมชน การเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิตลักษณะคำถามปลายปิดให้เลือกตอบทั้งหมดจำนวน 13 ข้อ

ด้านสิ่งแวดล้อม

- สุขภาพอนามัย และสภาพแวดล้อมทางการเกษตร ลักษณะคำถามปลายเปิดให้เลือกตอบทั้งหมดจำนวน 6 ข้อ

แบบสอบถามส่วนนี้ใช้วัดระดับการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิต ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ระหว่างอดีตกับปัจจุบัน แบบมาตราส่วนประเมินค่าแบ่งออกเป็น 3 ระดับ โดยเกณฑ์การวัดใช้ระบบ (Rating Scale) ซึ่งเป็นคะแนนเชิงบวก (Positive) และคะแนนเชิงลบ (Negative) มีคะแนนดังนี้

คะแนน	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
เปลี่ยนแปลงมาก	1	3
เปลี่ยนแปลงปานกลาง	2	2
เปลี่ยนแปลงน้อย/ไม่เปลี่ยนแปลง	3	1

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ในการปฏิบัติตามแนวพระราชดำริทฤษฎีใหม่ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตเป็นลักษณะคำถามปลายเปิด

การทดสอบเครื่องมือ

ก่อนการปฏิบัติภาคสนามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมถึงเนื้อหา (Contents validity) และนำแบบสอบถามไปทดสอบจำนวน 30 รายเพื่อตรวจสอบ (pre-test) ข้อบกพร่องของแบบสอบถามตามที่ยกขึ้นและแก้ไขเพิ่มเติมข้อความในแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ จากการทดสอบผลปรากฏ ดังนี้

- ปัจจัยความสำเร็จของการรวมกลุ่ม ได้ค่าความเชื่อมั่น .9628
- การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจ ได้ค่าความเชื่อมั่น .4540

เนื่องจากข้อคำถามยังไม่ชัดเจน ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้ปรับปรุงโดยการเปลี่ยนรูปแบบข้อคำถามใหม่ให้ชัดเจนและครอบคลุม ก่อนที่จะนำไปเก็บข้อมูลจริง

- การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้ค่าความเชื่อมั่น .9388

แบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9703 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามไปปรับปรุงให้สามารถสื่อความหมายตามวัตถุประสงค์การศึกษา แล้วจึงนำกลับไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาให้ความเห็นชอบก่อนที่จะนำไปเก็บข้อมูลจริงในขั้นตอนการศึกษาต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้เกษตรกรสมาชิก ได้กรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนและวิธีการดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ทำบัญชีรายชื่อสมาชิกแต่ละกลุ่ม จำนวน 234 ราย
2. ประสานงานกับหัวหน้ากลุ่ม ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล
3. เข้าร่วมประชุมกับเกษตรกรสมาชิก เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม แจกแบบสอบถามตามบัญชีรายชื่อที่จัดทำขึ้น พร้อมอธิบายวัตถุประสงค์และแนวทางในการตอบแบบสอบถามแก่เกษตรกรและให้เวลาในการตอบแบบสอบถามภายใน 1 สัปดาห์ สำหรับในส่วนที่ยังไม่สามารถแจกแบบสอบถามได้ในวันประชุมผู้วิจัยได้นัดหมายและเข้าไปในชุมชนเพื่อเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว และผ่านการตรวจสอบความถูกต้องแล้ว ผู้ศึกษาจึงนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยด้านสังคมศาสตร์ (Statistic Package for Social Science : SPSS) โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่านัยสำคัญทางสถิติ t-test, F-test โดยกำหนดค่าระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

1. การแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ (Percentage) ของคำตอบเรื่องข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับกลุ่มเกษตรกร
2. การหาค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกต่อสำเร็จในการรวมกลุ่มทั้งภายในและภายนอก คำตอบแต่ละข้อในคำถามใช้มาตราส่วนในการประเมินค่า (Rating Scale)

3. ทดสอบความมีนัยสำคัญโดยค่าไคสแควร์ (Chi-Square) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pear Product Moment Correlation Coefficient) โดยกำหนดค่ามีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05
4. หาค่ากระจายของข้อคำตอบ โดยการหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
5. ทดสอบความแตกต่างด้วยการจับคู่พหุคูณ (Multiple Comparisons) โดยวิธีของ Scheffe

เกณฑ์ในการแปลผล

การแสดงระดับคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อบัณฑิตความสำเร็จในการรวมกลุ่ม โดยการหาค่าเฉลี่ยออกเป็น 5 ระดับ คือ

จากสูตร ดังนี้

$$\text{ความกว้างของข้อมูลในแต่ละชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

เกณฑ์วัดระดับความคิดเห็น บัณฑิตความสำเร็จในการรวมกลุ่ม

1.00 – 1.80 หมายถึง เห็นด้วย ระดับน้อยที่สุด

1.81 – 2.60 หมายถึง เห็นด้วย ระดับน้อย

2.61 – 3.40 หมายถึง เห็นด้วย ระดับปานกลาง

3.41 – 4.20 หมายถึง เห็นด้วย ระดับมาก

4.21 – 5.00 หมายถึง เห็นด้วย ระดับมากที่สุด

การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจ โดยวิธีการเปรียบเทียบระหว่างอดีตกับปัจจุบัน ตามจำนวนรายได้ ภาวะหนี้สิน รวมทั้งวิธีการผ่อนชำระหนี้และวิธีการออม

การแสดงระดับคะแนนเฉลี่ยความเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยการหาค่าเฉลี่ยออกเป็น 3 ระดับ คือ

จากสูตร ดังนี้

$$\text{ความกว้างของข้อมูลในแต่ละชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{3 - 1}{3} = 0.66$$

จากเกณฑ์ในการวัดระดับความคิดเห็น การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านสังคม และสิ่งแวดล้อมคำถามที่เป็นเชิงบวก แบ่งตามระดับการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1.00 – 1.66 หมายถึง เปลี่ยนแปลงมาก, ระดับมาก

1.67 – 2.32 หมายถึง เปลี่ยนแปลงปานกลาง, ระดับปานกลาง

2.33 – 3.00 หมายถึง เปลี่ยนแปลงน้อย/ ไม่เปลี่ยนแปลง, ระดับน้อย

จากเกณฑ์ในการวัดระดับความคิดเห็น การเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตด้านสังคม และสิ่งแวดล้อมคำถามที่เป็นเชิงลบ แบ่งตามระดับการเปลี่ยนแปลง ดังนี้

1.00 – 1.66 หมายถึง เปลี่ยนแปลงน้อย/ไม่เปลี่ยนแปลง, ระดับน้อย

1.67 – 2.32 หมายถึง เปลี่ยนแปลงปานกลาง, ระดับปานกลาง

2.33 – 3.00 หมายถึง เปลี่ยนแปลงมาก, ระดับมาก

การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอผลการวิจัยประกอบด้วย ตารางค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตารางค่าไคสแควร์ ตารางค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ตารางวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-way ANOVA) ตารางการจับคู่พหุคูณ (Multiple Comparisons) ของ Scheffe และตารางทดสอบค่า t-test และ F-test การบรรยายประกอบตารางและการบรรยายสรุป